

สาละอินเดียน

Shorea robusta C.F. Gaertn.

1X

กรมป่าไม้

สาละอินเดีย

มีชื่อพฤกษศาสตร์ว่า “*Shorea robusta* C.F. Gaertn.” อยู่ในวงศ์ Dipterocarpaceae มีถิ่นกำเนิด มาจากประเทศอินเดียทางเหนือ ปัจจุบันคือประเทศเนปาล มักขึ้นเป็นกลุ่มๆ ตามบริเวณที่ค่อนข้างชุ่มชื้น ชาวอินเดียเรียกกันโดยทั่วไปว่า“ซาล” Sal, Sal of India ในภาษาบาลี เรียกว่า “ต้นมหาสาละ” พบมากในแถบแคว้นเบงกอล อัสนัม ลุ่มน้ำยมนา เป็นไม้ยืนต้นที่ไม่ผลัดใบ ขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ ความสูงประมาณ ๑๐-๒๕ เมตร และสามารถสูงได้ถึง ๓๕ เมตร มีลำต้นตรง เปลือกสีน้ำตาลอมดำ แตกเป็นร่องสะเก็ดทั่วไป เรือนยอดเป็นพุ่มหนาทึบ ใบดกหนา รูปไข่ ปลายใบหยักเป็นติ่งแหลมสั้น ผิวใบเป็นมันเกลี้ยง กิ่งอ่อนเกลี้ยง ปลายกิ่งห้อยลู่ลง ดอกจะออกในช่วงต้นฤดูร้อน มีสีเหลืองอ่อน ออกรวมกันเป็นช่อสั้นตามปลายกิ่งและง่ามใบ กลีบดอกและกลีบรองมีอย่างละ ๕ กลีบ ผลแข็ง มีปีก ๕ ปีก ขยายพันธุ์โดยการเพาะเมล็ดและการตอนกิ่ง

สาละอินเดียมีลักษณะใกล้เคียงกับต้นรัง (*Shorea siamensis* Miq.) ซึ่งมีมากในประเทศไทย จึงมักเข้าใจกันเป็นชนิดเดียวกัน ต้นสาละอินเดียอยู่ในวงศ์ Dipterocarpaceae เช่นเดียวกัน มีส่วนที่แตกต่างกันเด่นชัด คือ สาละอินเดียเปลือกไม้แตกเป็นร่อง ใบแก่ที่ร่วงหล่นเป็นสีเหลือง และผิวใบเกลี้ยงมันไม่มีขน มีเกสรเพศผู้จำนวน ๑๕ อัน เส้นแขนงใบย่อยมี ๑๐-๑๒ คู่ ผลมีเส้นปีก ๑๐-๑๒ เส้น โคนปีกแนบติดผลมากกว่ากึ่งหนึ่งของผล มีขนสั้นรูปดาวปกคลุมประปราย ต้นรังมีใบอ่อนแตกใหม่ และใบแก่เป็นสีแดง ใบมีขนอ่อนนุ่ม ปกคลุม เกสรเพศผู้มีจำนวนมาก เส้นแขนงใบย่อยมี ๑๔-๑๘ คู่ ผลมีเส้นที่ปีก ๗-๘ เส้น โคนปีกแนบติดผลน้อยกว่ากึ่งหนึ่งของผลและไม่มีขนปกคลุม

อาจารย์เคียน เอียดแก้ว และอาจารย์เฉลิม มหิทธิกุล คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้นำกล้าไม้สาละอินเดียอายุ ๑ ปี จากป่า Lashiwala เมือง Dehradun ประเทศอินเดียมาปลูกที่ สถานีฝึกนิสิตวนศาสตร์ห้วยทาก อำเภอวาร จังหวัดลำปาง เมื่อวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๐๕ จำนวน ๑ ต้น และที่คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร จำนวน ๑ ต้น นายสมเพิ่ม กิตตินันท์ อดีตรองอธิบดีกรมป่าไม้ เมื่อครั้งดำรง ตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายวนวิวัฒนวิจัย กองบำรุง ทำการปลูกที่ศูนย์บำรุงพันธุ์ไม้สัก ตำบลบ้านหวด อำเภอวาร จังหวัดลำปาง จำนวน ๑ ต้น ท่านพุทธทาสภิกขุได้นำไปปลูกที่สวนโมกขพลาราม อำเภอไชยาจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน ๑ ต้น ต่อมาหลวงบุเรศรบการ ได้นำเอาต้นสาละอินเดีย ถวายสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (พิมพ์ธมมธโร) วัดพระศรีมหาธาตุวรวิหาร เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร โดยปลูกไว้ที่หน้าพระอุโบสถ จำนวน

๒ ต้น พร้อมกับเมื่อวันที่ ๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๐ ได้นำมเกล้าถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จำนวน ๒ ต้น ได้ทรงปลูกไว้ในพระตำหนักจิตรลดารโหฐาน จำนวน ๒ ต้น และทรงมอบให้ไปปลูกที่ วิทยาลัยแพรวพระพุทธรศาสนา ตำบลกระทิงลาย อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี จำนวน ๑ ต้น นอกจากนี้ นายสวัสดิ์ นิชรรัตน์ อดีตผู้อำนวยการกองบำรุง กรมป่าไม้ ได้ทำการปลูกที่สวนพฤกษศาสตร์พุแค อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี จำนวน ๑ ต้น

ความสำคัญของสาละอินเดียกับพุทธประวัติ

พระพุทธเจ้าประสูติ

ก่อนพุทธศักราช ๘๐ ปี พระนางสิริมหามายาทรงครรภ์ใกล้ครบกำหนดพระสูติการ จึงเสด็จออกจาก กรุงกบิลพัสดุ์ เพื่อไปมีพระสูติการ ณ กรุงเทวหะ เมื่อขบวนเสด็จมาถึงครึ่งทาง ระหว่างกรุงกบิลพัสดุ์กับกรุงเทวหะ ณ ที่ตรงนั้นเป็นสวนมีชื่อว่า “สวนลุมพินีวัน” เป็นสวน “สาละใหญ่” พระนางประสูติพระบุตร พระนางประสูติพระบุตรที่สวนแห่งนี้เรียกว่า “สาละใหญ่” และได้ประสูติ พระสิทธัตถะกุมาร ซึ่งตรงกับวันศุกร์ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ ปีจอ ก่อนพุทธศักราช ๘๐ ปี

พระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้อุত্তระสัมมาสัมโพธิญาณ

ก่อนพระพุทธเจ้าจะตรัสรู้และแสดงธรรมเทศนา พระองค์เสด็จไปประทับยังต้นสาละใหญ่ และเสด็จไปประทับนั่งยังต้นพระศรีมหาโพธิ์ ทรงบำเพ็ญเพียรจนตรัสรู้อุত্তระสัมมาสัมโพธิญาณ เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลารุ่งอรุณยามสาม ในวันเพ็ญเดือน ๖ และพระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมเทศนา “ธรรมจักกัปปวัตตนสูตร” โปรดปัญจวัคคีย์ บริเวณป่าสาละใหญ่อันร่มรื่น ณ อุทยานมฤคทายวัน ในวันเพ็ญเดือน ๘ พระรัตนตรัยจึงเกิดครบบริบูรณ์ครั้งแรกในโลกนี้ คือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์

พระพุทธเจ้าเสด็จสู่ปรินิพพาน

พระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพาน เมื่อมีพระชนมายุครบ ๘๐ พรรษา ณ บริเวณสาละวัน ทายาน เมืองกุสินาราของมัลลละกษัตริย์ ใกล้ฝั่งแม่น้ำหิรัญวดี เวลาใกล้ค่ำของวันเพ็ญเดือน ๖ พระองค์ทรงเหน็ดเหนื่อยมาก จึงมีรับสั่งให้พระอานนท์ซึ่งเป็นองค์อุปัฏฐากปูเสื่อพระที่บรรทม โดยหันพระเศียรไปทางทิศเหนือ ระหว่างต้นสาละใหญ่ ๒ ต้น แล้วพระองค์ก็ทรงเอนพระวรกายลง ประทับไสยาสน์แบบสี่เหลี่ยมโดยนอนตะแคงขวาพระบาทซ้ายซ้อนทับพระบาทขวาและเสด็จสู่ปรินิพพาน

กล้าไม้สาละอินเดีย

กล้าไม้ที่ใช้ปลูกในโครงการต้นสาละอินเดียเฉลิมพระเกียรติ ถวายพระกุศลสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก เนื่องในโอกาสเฉลิมพระชนมพรรษา ๑๐๐ พรรษา ในวันต้นไม้ประจำปีของชาติ พ.ศ. ๒๕๕๖ จัดเตรียมโดย ดร.สาโรจน์ วัฒนสุขสกุล นักวิชาการป่าไม้ชำนาญการพิเศษ โดยเก็บเมล็ดสาละอินเดียจากแม่ไม้ ซึ่งปลูกไว้ที่สถานีวนวัฒนวิจัยยาว ชื่อเดิมศูนย์บำรุงพันธุ์ไม้สัก อำเภอางาว จังหวัดลำปาง ปัจจุบันอายุแม่ไม้มีอายุประมาณ ๓๗ ปี มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางที่ความสูงเพียงอก ๔๘.๑ เซนติเมตร ความสูงทั้งหมด ๒๑.๕ เมตร ซึ่งร่วงหล่นในเดือนเมษายน ๒๕๕๕ มาเพาะในเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๕

การใช้ประโยชน์สะละอินเดีย

สะละอินเดียเป็นไม้เนื้อแข็งที่มีประโยชน์มาก มักนำมาใช้สร้างบ้านเรือน ฝาเรือ ทำเกวียน ทำไม้หมอนรถไฟ ทำสะพาน รวมถึงเฟอร์นิเจอร์เครื่องใช้ต่างๆ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ เป็นต้น เมล็ด ใช้เป็นอาหารสัตว์ และน้ำมันที่ได้จากเมล็ดนำมาทำเนย ใช้เป็นน้ำมันตะเกียง รวมทั้งใช้ทำสบู่ด้วย นอกจากนี้ ยังมีสรรพคุณด้านพืชสมุนไพร ยางใช้เป็นยาสมานแผล ห้ามเลือด แก้โรคผิวหนัง ตุ่มพุพอง โรคซิฟิลิส โกลโนเรีย วัณโรค ท้องร่วง บิด หูด กลาก ผล ใช้แก้โรคท้องเสีย ท้องร่วง เป็นต้น

